

Waarom een European Degree nodig is volgens de Nederlandse universiteiten

april 2025

Introductie

Universiteiten en samenwerkingen tussen universiteiten leveren een fundamentele bijdrage aan de innovatiekracht van Nederland en Europa. Diepgaande samenwerking tussen kennisinstellingen draag bij aan de Europese autonomie en versterking van het concurrentie vermogen. Afhankelijkheid van landen buiten Europa wordt hiermee beperkt. **De Europese Universiteiten Allianties zijn hier een goed voorbeeld van.** De allianties zijn fundamenteel voor flexibilisering en innovatiekracht binnen het hoger onderwijs en het succesvol inspelen op maatschappelijke uitdagingen.

Deze innovatiekracht is verankerd in het integrale karakter van de allianties – onderwijs, onderzoek en maatschappelijke impact – gecombineerd met schaalvoordelen. **Vergaande samenwerking tussen studenten, academici, onderzoekers, ondernemingen, steden, overheden en maatschappelijke organisaties draagt bij aan onderwijskwaliteit, innovatie en maatschappij op zowel lokaal/regionaal, nationaal en internationaal niveau.** Deze research-education-transfer nexus draagt bij aan het opleiden en behoud van talent voor Nederland.

Hoger onderwijsinstellingen ontwikkelen binnen de allianties een structurele, duurzame en systemische samenwerking getypeerd door innovatieve curricula die gezamenlijk worden aangeboden **met als uitgangspunt vernieuwing, hoge kwaliteit en unieke positionering.** Het gaat hierbij om een selectief en beperkt aantal programma's per alliantie die fundamenteel zijn voor de integrale samenwerking en sterke positionering.

De European Degree is een belangrijke schakel in dit proces en een fundament voor de structurele lange termijn samenwerking. De Universiteiten van Nederland zijn daarom uitgesproken voorstander van enige vorm van een Degree en **roepen de Nederlandse overheid op zich constructief op te stellen en ruimte te bieden voor de ontwikkeling van dit instrument.** Het uitblijven van een European Degree kan het functioneren van de Nederlandse instellingen binnen de allianties bemoeilijken en toegang tot onderwijsinnovaties en deelname aan topprogramma's beperken voor Nederlandse studenten en staf. Met een zwakkere positionering binnen het samenwerkingsverband en Europa tot gevolg. **Een constructieve houding ten opzichte van de European Degree zorgt voor goede aansluiting van Nederlandse instellingen op de innovatiekracht die de allianties bieden en zal talent voor Nederland versterken en behouden.**

Kansen

Concurrentievermogen van Nederlandse universiteiten, Nederland én de EU

Studenten krijgen in landen die onderdeel zijn van hun European Degree studieprogramma op een eenvoudige maar tegelijk flexibele manier toegang tot: vakspecifieke kennis, docenten, andere Europese studenten, infrastructures zoals laboratoria en proeffabrieken, en grensoverschrijdende maatschappelijke opdrachten die in het thuisland niet altijd beschikbaar zijn. **Zij doen hiermee ervaringen en vaardigheden op die zij anders niet hadden opgedaan en ontwikkelen daarnaast een internationaal netwerk.** Dit geldt ook voor Nederlandse studenten die een deel van hun opleiding in het buitenland volgen. En anders dan bij een korte Erasmus+ uitwisseling, profiteren studenten bij een European Degree programma gedurende de hele looptijd van hun studie van een international classroom. **Uiteindelijk dragen goed opgeleide studenten met zowel de vakspecifieke als transversale skills die zij opdoen in hun programma bij aan het concurrentievermogen van Nederland en de EU.**

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

Universiteiten van Nederland

Ook stimuleert de European Degree strategische samenwerkingen en interdisciplinariteit, wat de kwaliteit van onderwijs ten goede komt op verschillende niveaus, van Europees tot Euregionaal. Een European Degree draagt daarmee bij aan de aantrekkelijkheid van studeren in de EU en de profilering van de EU in het algemeen en daarmee ook aan de positie van Nederland. **Een sterk Europees onderwijssysteem, ondersteund door initiatieven zoals de European Degree, is cruciaal om talent te ontwikkelen in sectoren zoals AI, groene technologie en digitale economie.** Dit helpt niet alleen om arbeidsmarkttekorten op te lossen, maar ook om Europa minder afhankelijk te maken. Zowel studenten die al in Europa wonen als talent dat uit andere delen van de wereld komt zijn nodig om het concurrentievermogen van Europa en haar lidstaten te vergroten.

Harmonisatie & integrale samenwerking

Een belangrijke doelstelling van een European Degree is dat het een oplossing biedt voor uitdagingen op het gebied van kwaliteitsborging en accreditatie, toekenning van gezamenlijke graden en de uitvoering daarvan. Hierdoor wordt onderwijs breder toegankelijk en flexibeler. Dit is anders dan het Erasmus Mundus initiatief dat middels een financieringsprogramma bestaande gezamenlijke masterprogramma's financiert, waarbij studenten in verschillende landen studeren, maar waarbij universiteiten afzonderlijke diploma's uitreiken. De European Degree is een hervormingsinitiatief waarin een gezamenlijk Europees diploma wordt voorgesteld, zowel voor Bacheloropleidingen als voor Masteropleidingen, dat wordt toegekend door meerdere universiteiten in EU-landen. **Hiermee is de European Degree gericht op een diepere en bredere transnationale samenwerking en integratie van het hoger onderwijs in Europa.**

Momenteel is het voor sommige vakgebieden bijna onmogelijk om zonder een in het betreffende land behaald diploma in een bepaalde sector aan de slag te gaan. Een European Degree op een bepaald vakgebied zou zulke barrières weg kunnen nemen. **Zo ontstaan programma's van bijzonder hoge kwaliteit die enkel gecreëerd kunnen worden door de unieke expertises van de betrokken universiteiten te bundelen. Dit heeft een aanzuigende werking voor toptalent en draagt daarmee actief bij aan ons concurrentievermogen als Europese universiteiten en het idee van een flexibele concurrerende arbeidsmarkt.** Dit geldt in het bijzonder voor aan STEM gerelateerde specialisaties, waarin nu al tekorten ontstaan. Met een European Degree kunnen Nederlandse universiteiten daarmee ook een bijdrage leveren aan de **EU Skills agenda**.

Gebalanceerde mobiliteit

Studenten hoeven dus niet voor de gehele studieperiode de grenzen over, maar alleen als onderdeel van de studie die ze vanuit de eigen thuisinstelling volgen. In veel gevallen begint de student thuis én eindigt thuis. Daarmee bestaat ook een grotere kans dat de student daarna in het land van herkomst blijft. **Hiermee wordt braindrain voorkomen en gebalanceerde mobiliteit gestimuleerd.** Voor Nederland betekent dit dat er een grotere kans bestaat dat de student die in Nederland is gestart, na de studieperiode blijft en bijdraagt aan de Nederlandse economie. **Studenten die aan een andere Europese universiteit starten leggen minder beslag op de bestaande capaciteit in Nederland,** de deelnemende universiteiten aan een European Degree verdelen immers de organisatielast.

Voorwaarden

Administratieve lasten verlichten

Nederlandse universiteiten verwachten dat zij, net zoals bij de huidige Joint Degrees, maar een beperkt aantal European Degrees zullen aanbieden en voornamelijk binnen het kader van de allianties van Europese Universiteiten. **Een European Degree werkt daarom alleen als er geen extra administratieve lasten bijkomen.** Voor de inrichting is het stroomlijnen van de processen en verantwoordingen tussen betrokken instellingen, hun ministeries en kwaliteitsorganisaties daarom essentieel.

Bologna

Daarom is het ook belangrijk dat we **bestaande Bologna tools,** zoals de *European Approach for the Quality Assurance of Joint Programmes*, **gebruiken en versimpelen** voor het behalen van de European Degree om dubbele en/of tegenstrijdige processen te vermijden. Zowel Nederland als Nederlandse universiteiten zijn

Universiteiten van Nederland

voorzitter van het Bologna Proces. Een European Degree brengt ons een stap dichterbij het behalen van de doelen uit dit proces.

Autonomie

En hoewel de Nederlandse universiteiten voordelen zien in een European Degree, **moet wel nadrukkelijk de autonomie van universiteiten beschermd blijven**. Het uitgeven van diploma's blijft daarmee van deelnemende universiteiten en is geborgd in nationale wetgeving. Bij de invoering van een European Degree moeten het subsidiariteitsbeginsel en de bevoegdheid van de EU-lidstaten worden gerespecteerd en de implementatie ervan moet daarom met zorg worden overwogen. Wij onderschrijven daarom het **uitgangspunt dat een European Degree op vrijwillige basis moet kunnen worden toegekend door universiteiten binnen hun nationale context en binnen specifieke studieprogramma's**. Dit is ook het advies van het *Future-proof Criteria for Innovative Education (FOCI) project* (pagina 29) waarin OCW en NVAO een associate partner waren. Wettelijke en procedurele ontwikkelingen die op nationaal niveau kunnen worden ingevoerd om barrières weg te nemen bij het ontwikkelen van een gezamenlijke graad zijn welkom. Wat we niet willen is een soort Europese 'supergraad' die gepaard gaat met nieuwe bureaucratie of (beperkende) randvoorwaarden. Zoals hierboven benoemd, moet juist gebruik gemaakt worden van al bestaande Bologna kwaliteitsborgingsmechanismen zoals de European Approach. Hiervoor is nauwe samenwerking en afstemming nodig met nationale accreditatieorganisaties zoals de NVAO.

Financiering

Lange termijn financiering is nodig om bovenstaande te realiseren. Extra middelen zijn noodzakelijk om juridische en administratieve belemmeringen weg te nemen, zoals kwaliteitsborging, en om innovatieve onderwijsvormen te ontwikkelen. Ofwel direct vanuit de Europese Commissie of in ieder geval beschikbaarheid van nationale middelen om te zorgen dat NVAO, samen met de sector, de benodigde procedures en kaders voor een European Degree kan implementeren. Het optimaal benutten van bestaande instrumenten zoals het Bolognaproces en nieuwe initiatieven zoals het 'Blueprint for a European Degree' is hierbij essentieel. Een structurele investering zal zorgen voor een sterk, geïntegreerd Europees hoger onderwijssysteem, waarvan ook Nederland direct zal profiteren.

Voor lidstaten van de EU is te overwegen om ervaringen met student en staf mobiliteit onder Erasmus+, het vormgeven van Erasmus Mundus programma's en de eerste en tweede fase van het European Universities Initiative te laten samen komen in een toekomstbestendige European Degree aanpak, inclusief financiering en waar nodig prioritering van onderwijs dat een Europese benadering vraagt om te voorzien in voldoende talent.

Next steps

De Nederlandse universiteiten vragen het ministerie van OC&W om kennis te nemen van hun wens om, naar gelang de ambitie, actief deel te kunnen nemen aan het vormgeven van European Degrees. **Zowel binnen als buiten de context van de Europese Universiteiten Allianties biedt de European Degree kansen**. Voor het concurrentievermogen van zowel Nederland als de EU is geïntensiveerde samenwerking tussen universiteiten op alle vlakken van belang.

De eerste stap richting een European Degree is het mogelijk maken van een 'label' als testfase.

Toewerken naar een volledig European Degree met gezamenlijk accreditatie is een complex politiek, bestuurlijk en juridisch proces wat tijd en aandacht vergt. **Oprichting van een Policy Lab op gebied van European Degree is daarom een goed idee**, alsook het faciliteren van pilots binnen bestaande universiteiten allianties.